

Zo as 't west hef: Molens

Een schilderij uit de Middeleeuwen. Boeren en boerinnen zijn op het land aan het werk. Op een verhoging aan de overzijde van de rivier is een windstanderd-korenmolen te zien.

In de jaren twintig van de vorige eeuw schilderde L.A. Roessingh (1873-1951) de Elper molen 'Eendracht maakt macht'. Over de molen van Elp schreef J.A. Jolles in *Wandelingen door Nederland (Drenthe)*: 'Bij den ouden steenen molen aan den zandweg dien wij aanstonds zullen inslaan - de verharde weg gaat over Westerbork - durven we genieten van den schonen bouwval, immers naar het schijnt is zijn molenaar vertrokken en wordt hij voornamelijk in stand gehouden ter wille van het aspect; misschien zamelt de heer Roessingh elk jaar onder vakgenoten en liefhebbers in voor de nodige herstellingen. Hij is prachtig! Zeker al honderdmaal geschilderd, geteekend en geëetst; bijna al te zeer geconserveerd in zijn kostbare tinten, zoals hij daar maar staat en niets uitvoert.'

Foto's omslag voorzijde: Het interieur van een molen. Op de kaart staat de buurschap Klatering afgebeeld (uit: *Historische Atlas Drenthe*, detail kaart 205). Kleine foto's, van boven naar beneden: 1- Het Erekerkhof bij Pusan in Korea; 2-Aaldert Zantinge in het uniform van de Nederlands Hervormde Muziek Vereniging; 3- Kaartfragment van Wijster uit 1900 met de korenmolen (=KM). De afgebeelde kaart is een detail van kaart 222 uit *Historische Atlas Drenthe*.

Bekijk ook: www.historischevereniginggemeentebeilen.nl

- prijs € 4,50

Zo as 't west hef: De Hoek in Hijken

Boerderijen in De Hoek in Hijken; schilder onbekend (foto Aaldert Zantinge). Vanaf links: de boerderijen van Jan Schuring, Martinus Schuring (achterzijde; voorzijde staat aan de Brink), Paul Peters en Klaas Wolters. Anno 2011 is een foto gemaakt vanuit de positie, waar de schilder heeft gezeten. Door het gebladerte van de bomen en struiken zijn nu de boerderijen van Martinus Schuring en Paul Peters niet meer zichtbaar (foto rechts). Wie kan meer vertellen over het schilderij en/of de schilder? Gaarne contact zoeken met Henk Vos, 0593-523028 of hjvoshijken@hetnet.nl.

Foto's omslag achterzijde

Op de foto's: Zicht op Beileroord (boven) en aan het werk op de Mulling (onder).

Bekijk ook: www.historischevereniginggemeentebeilen.nl

- prijs € 4,50

Oproep

Boerderij in Klatering. Wie kan meer over deze boerderij vertellen?

In 2012 viert de buurtvereniging Klatering het dertigjarig bestaan. In het eerste nummer van de komende jaargang zal veel aandacht worden besteed aan de geschiedenis van Klatering: de bewoningsgeschiedenis, beheer en bewerking van de gronden en natuur en van wonen en werken.

Wie informatie over bovenstaande foto heeft kan contact opnemen met Henk Vos, 0593-523028 of hjvoshijken@hetnet.nl of met Erik van der Hoeven, 06-51873010 of erikvanderhoeven@planet.nl.

Mocht u nog over familiefoto's of andere foto's uit Klatering beschikken, dan verzoecken wij u contact op te nemen met Henk Vos of Erik van der Hoeven.

Reactie

Naar aanleiding van de foto op pagina 1 in het vorige nummer vertelde Lute van de Bult, dat dit paasvuur op een perceel grond achter in de Grote Drift, toen nog een zandpad, was opgebouwd.

Op de foto staat zijn tante Geertje van de Bult, de vrouw met de dikke bos haar. Op de foto links van haar staat haar man (met de witte jas).

Links van deze man staat vermoedelijk de grootvader van Lute van de Bult, Lute van de Bult. De foto is van eind jaren twintig van de vorige eeuw.

Inhoud

Zo as 't west hef: Molens - *Redactie*
Fokko Polman. Militair in Nederlands-
Indië en Korea - *T.L. Kroes*
Plannen voor Beileroord (1952) -
G.H. Kamphuis
Het verhaal was niet compleet -
H. Martena
Oproep: Informatie over de LTS
H. Martena
Molens -1: Wijster - *H.J. Vos*
Nederlands Hervormde Muziek
Vereniging - *A. Zantinge*
Van de voorzitter - *Albert Lanting*
Ontvangen - Reacties - *Redactie*
Zo as 't west hef: De Hoek in Hijken -
Redactie

II
2
11
16
18
19
24
27
27
III

In dit nummer

Fokko Polman was na de Tweede Wereldoorlog militair in Nederlands-Indië en Korea. Hij vertelde aan Ted Kroes zijn belevenissen en sluit zijn verhaal af met zijn activiteiten voor cvv Fit Boys.
In 'Plannen voor Beileroord (1952)' wordt over de uitbreidingsplannen van Beileroord geschreven.
In 'Het verhaal was nog niet compleet' laat Rik Martena Luc Miedema vertellen over zijn werkzaamheden bij het bedrijf van Jan Hepping.
Henk Vos begint met een serie artikelen over molens in de gemeente Beilen. In zijn eerste aflevering vertelt hij na een algemene inleiding een aantal bijzonderheden over de molen in Wijster.
Aaldert Zantinge vertelt over de Nederlands Hervormde Muziek Vereniging, opgericht in 1925, en laat een paar prachtige groepsfoto's zien.

DOOR
T.L. KROES

Fokko Polman

Militair in Nederlands-Indië en Korea

Fokko Polman uit Beilen verbleef van 1946 tot 1948 als militair in Nederlands-Indië en in de jaren 1950 en 1951 in Korea. Vanaf 1958 woont Fokko Polman met zijn vrouw in Beilen, alwaar hij zeer actief voor cvv Fit Boys werd. Ted Kroes interviewde Fokko Polman.

Fokko Polman werd op 12 november 1925 te Ten Boer (Gr.) geboren. Zijn vader was in dit Groninger dorp onderwijzer. In 1931 verhuisde het gezin Polman naar Aalden, waar vader hoofd der school werd. Fokko bezocht in Aalden de lagere school en in Emmen de Mulo; in 1943 deed hij eindexamen en behaalde het Mulo-diploma. Zijn ruim een jaar oudere broer Meindert ging naar de HBS in Coevorden. Het lag ook in de lijn der verwachting dat Fokko op de HBS verder zou leren, maar omdat er razzia's werden gehouden en er ook jongeren werden opgepakt, werd

het voor hem te gevaarlijk. Zijn vader vond het beter dat broer Meindert ging onderduiken bij een boer in Aalden. Noodgedwongen ging Fokko niet naar de HBS, maar aan het werk op de boerderij van de ouders van z'n vriend.

In de winter was er weinig te doen op de boerderij, maar Fokko vond werk in de bakkerij van de buurman. Korte tijd later kreeg hij een oproep van de Arbeidsdienst om gekeurd te worden, maar vader bepaalde dat hij niet ging! Na een tweede oproep werd Fokko door de politie opgehaald en naar de keuring in Emmen gebracht. Via de huisarts had zijn vader geregeld, dat Fokko een brief meekreeg waarin een vermeende ziekte stond vermeld; hij werd afgekeurd. Het bleef evenwel gevaarlijk om naar de HBS in Coevorden te gaan, dus bleef Fokko bij de bakker werken.

Fokko's vader voelde zich geroepen de Duitsers zoveel mogelijk afbreuk te doen, dus zat hij diep in het ondergrondse werk, vooral wat leiding en organisatie betreft, zoals het plaatsen van onderduikers, opvang van piloten van neergeschoten vliegtuigen, bonkaarten etc. Een represaille bleef dan ook niet uit. Op 23 mei 1944 was Fokko voor de bakker op de fiets

◀ De School met de Bijbel in Aalden

naar de zuivelfabriek en korenmaalderij gegaan en bij terugkomst zag hij een verdachte groene auto voor het huis staan. Hij aarzelde even wat te doen, reed toen door en werd door de chauffeur aangehouden, die Fokko verdacht vond. Fokko's smoes, 'nog even van het mooie weer genieten', accepteerde hij en vroeg geen naam of persoonsbewijs. In de bakkerij werd Fokko verteld, dat twee Nederlandse SD'ers in huis waren om zijn vader te arresteren. Hij was gelukkig op tijd gewaarschuwd, was snel verdwenen en moest onderduiken. Daardoor kon hij niet aanwezig zijn bij de geboorte van zijn jongste dochter. In april 1945 werd Aalden bevrijd; vader en Meindert kwamen weer thuis.

Vader werd plaatselijk commandant van de Binnenlandse Strijdkrachten en commandant van het voormalig Arbeidsdienstkamp in Aalden waar NSB'ers werden ondergebracht. Broer Meindert en Fokko deden er dienst als lid van de kampbewaking.

Tijdens de oorlog had Fokko al het plan opgevat naar Nederlands-Indië dat door Japan was bezet te gaan om mee te helpen Indië te bevrijden. Hij meldde zich aan als oorlogsvrijwilliger en na de keuring werd hij geplaatst in Assen bij 2-1 RI [Regiment Infanterie] in juni 1945. Het Drentse Bataljon 1-1 RI, bestaande uit velen die in het verzet hadden gezeten, was bestemd voor bezetting in Duitsland. Dat bleek echter niet nodig te zijn, zodat het bataljon toen Indië als bestemming kreeg. De groep uit Assen werd in Zuidlaren er bijgevoegd.

Daarna vertrok het bataljon naar verschillende plaatsen in Zeeland en Brabant om te worden ingezet als bewaking bij Duitse krijgsgevangenen die de mijnen, gelegd tijdens de oorlog o.a. langs de kust, moesten ruimen. Het was voor de Duitsers een gevaarlijk karwei, want hoewel zij hun eigen systeem van mijnenleggen kenden, verloren toch enige Duitsers het leven. Voordat de Duitsers 's morgens aan hun werk begonnen, namen ze op de appelplaats altijd afscheid van elkaar (!).

De laatste kazerne voordat Fokko Polman naar Indië vertrok was de Van Sypesteinkazerne in Utrecht, waar nog werd geoefend, maar ook injecties, onder andere de pokkeninjectie, werden verstrekt. Ook kwam koningin Wilhelmina nog op bezoek, wat

► *East-Hampsteadcamp, een voormalig kamp van de geallieerden, dat bestond uit halfronde nissenhutten van golfplaten.*

▲ *De zuivelfabriek en korenmaalderij in Aalden*

natuurlijk veel onderhoud, poetsen en nerveuze officieren opleverde. Daarna kreeg het bataljon een week verlof en moest op 27 december 1945 in de kazerne terug zijn.

Per trein vertrok het bataljon naar Oostende waar de soldaten een week in een Belgische kazerne verbleven, waarna er werd ingescheept voor de overtocht naar Engeland.

Het bataljon werd ondergebracht in een groot kamp, het East-Hampsteadcamp, een voormalig kamp van de geallieerden, dat bestond uit halfronde nissenhutten van golfplaten. Daar werd de opleiding voortgezet onder andere ook onder leiding van Engelse militairen.

Op 25 januari 1946 werden de soldaten per trein naar Southampton vervoerd, waar ze aan boord van de 'Nieuw-Amsterdam' gingen, een passagiersschip dat

▲ *Chaah (Maleisië), een voormalig Jappenkamp waar lange rijen tenten stonden.*

was omgebouwd tot troepentransportschip. Vanaf het moment dat Fokko Polman aan boord stapte was hij zeeziek. Om daar van bij te komen verbleef hij een paar dagen op het dek.

“Na een bootreis van ongeveer drie weken via de Noordzee, de Middellandse Zee, het Suezkanaal en de Indische Oceaan kwamen we op 16 februari aan in Singapore. Daar werden wij ontscheept, en Engelse militaire voertuigen brachten ons naar een voormalig kamp van de Japanners, waar lange rijen tenten stonden.

Op 18 maart werd scheepgegaan via Batavia (haven Tandjong Priok) naar Soerabaja.

Het Nederlandse gezag was daar nog niet hersteld; men stond onder supervisie van het Engelse leger. We werden enige dagen ondergebracht in lange barakken van bamboe en daarna kregen de compagnieën apart plaatsen aangewezen buiten de stad. Mijn compie [compagnie] vertrok naar de oostkant van de stad in een kampong niet ver van de kust te-

genover het eiland Madoera. Ook de pelotons kwamen apart te liggen. Wij moesten veel patrouilles lopen, de bevolking was bang en afwachting, want de Japanners hadden veel ellende veroorzaakt. Wat konden ze van ons verwachten? De sawah's waren verwaarloosd, de wegen waren slecht onderhouden, de medische toestand was slecht, er waren veel mensen met zwerende wonden.

Maar na enige maanden, waarin tijdens patrouilles rampokkers en onruststokers waren gevangen genomen, kreeg de bevolking weer vertrouwen, de sawah's werden weer bevoeid, rijst werd geplant en in poliklinieken werden zieken behandeld.

Politieke informatie werd ons vrijwel niet gegeven, we kenden de kreet 'Indië bevrijden!' en dat was het dan. De sfeer onderling was vriendschappelijk; in de vrije tijd werd veel aan sport gedaan, zoals volleybal en voetbal tegen andere onderdelen. Verjaardagen van het Koninklijk Huis werden gevierd met parades in de stad.

Op 29 oktober 1946 trad het bataljon aan op het kerkhof van Soerabaja om afscheid te nemen van de ons ontvallen kameraden.

Op 1 november vertrokken we uit Soerabaja na een verblijf van ongeveer zeven maanden en gingen scheep naar Batavia waar we enige dagen bleven. Vervolgens gingen wij per schip naar Medan op Sumatra's oostkust. Opnieuw werden de compagnieën buiten de stad gelegerd voor bescherming van de stad. Mijn compie kreeg een plaats aan de oostkant waar we een uitgebreid stelsel bunkers en loopgraven overnamen van een bataljon Ghurka's (ongeveer 900 man Brits-Indische soldaten). De sterkte van onze compie was ongeveer 100 man, dus veel bunkers en loopgraven werden opgeruimd. De pelotons, ongeveer 40 man sterk, kwamen ook nog apart te liggen.

Daarna begon weer het patrouillelopen in overal, hoge schoenen met koppel, waaraan een veldfles hing, een Engelse helm op het hoofd en wapen aan de schouder. We liepen in de 'bush' en door de alang-alang, een tropische grassoort met scherpe randen, in de brandende zon.

◀ *Fokko Polman in Soerabaja*

▲ Sumatra, 1947. Uiterst rechts vooraan hurkt Fokko Polman. Links van hem zijn broer Meindert.

Met de leiding van de tegenstander was een demarkatielijn (een scheidelingslijn die gedurende een wapenstilstand niet overschreden mag worden) afgesproken. Wij hielden ons er stipt aan, maar tot onze frustratie deed de tegenstander dat niet. Ze stookten onrust in ons gebied en als wij ze zagen volgde er soms een schotenwisseling, maar dan verdwenen ze snel over de demarkatielijn die wij onder geen beding mochten overschrijden.

Tijdens de Eerste Politie Actie op 21 juli 1947 werd door ons een groot gebied van Sumatra's oostkust uitgebreid zonder noemenswaardige tegenstand. Wel vernielden de republikeinen veel en stichtten branden. Vooral de Chinezen moesten het ontgelden. De actie gebeurde ongetwijfeld ook, omdat de belangen van de rubber- en palmolieplantages veilig gesteld moesten worden. De planters keerden terug en zagen dat veel plantages verwaarloosd waren. Na een vermoeiende patrouille konden we soms in een planterswoning bijkomen en ook gebruik maken van een aanwezig zwembad.

Wij moesten streng optreden, en dat werkte goed, want de nationalistes bleven weg, de bevolking keerde terug en was ons dankbaar voor de veiligheid en rust die wij konden herstellen.

Vaak liepen wij meerdaagse patrouilles diep het binnenland in en kwamen in kampongs waar de bewoners nog nooit een blanke hadden gezien. In dat gebied lag een groot meer, het Tobameer, van ongeveer 90 km lang en 20-30 km breed, met helder water. In

het midden lag een groot eiland dat door de tegenstander was bezet. Er was een mooi strand met veel vakantiehuizen. Daar werd een soort herstellingsoord voor militaire patiënten gemaakt. Natuurlijk bezochten wij het ook om er een verfrissende duik te nemen.

Er was verschillende keren vuurcontact met de vijand, waardoor er kameraden sneuvelden. Zij werden afgevoerd en de volgende dag begraven. Je moest wel zo veel mogelijk nuchter op deze gebeurtenissen reageren en accepteren dat kameraden uit je leven verdwenen. Wij waren jong en vergaten snel, maar die situaties van toen hebben soms nog duidelijk invloed op het heden. Ook de kameraadschap van toen is niet verdwenen; de reünie is een jaarlijks hoogtepunt.

Van ons bataljon bleven 24 gesneuvelde mannen

► Het Erekerkhof bij Soerabaja

achter. Op verschillende begraafplaatsen in Indonesië liggen zo'n 6.000 gesneuvelde of verongelukte Nederlandse militairen.

De terugkomst in Nederland verliep vaak uiterst eenvoudig. Sommigen werden in hun dorp op de tonen van het plaatselijke muziekkorps begroet. Velen kwamen gewoon door de achterdeur in huis, werden blij ontvangen door de familieleden en dat was het. We moesten uitvoeren wat gevraagd werd: Niet zeuren, maar werken!"

Fokko's oudste broer ging voor analist studeren en Fokko wilde gymnastiekleraar worden. In Amsterdam was aan de Vrije Universiteit een nieuwe opleiding voor gymnastiekleraar gestart. Hij kon er een schriftelijke HBS-cursus volgen en meteen voor gymleraar studeren. Fokko werd in Amsterdam bij een

◀ *Ds. Herbert Joh. Timens (1920-1951).*

Hij werd na de Tweede Wereldoorlog bekend als de 'parachutistendomee' van het korps Speciale Troepen in het voormalige Nederlands Oost-Indië. Op 26 oktober 1950 vertrok hij als legerpredikant met het eerste Ned. Det. Verenigde Naties naar Korea. Hij liet het leven bij een overval van Chinezen in de heuvels van Hoengsong.

gastgezin op een studeer-slaapkamer ondergebracht.

Dat was een afgang na het avontuurlijke leven met veel vrienden in Indië. Waar was de vrijheid als je in een soort keurslijf werd geperst? Het vaste programma maakte hem min of meer wanhopig.

Het was dan ook geen wonder dat hij in het derde leerjaar (1950) geen weerstand kon bieden aan de vraag naar vrijwilligers voor de oorlog in Korea. Op 25 juni 1950 viel Noord-Korea het buurland Zuid-Korea binnen en liep het leger onder de voet, een complete oorlog. Weg van de opleiding, dat leek Fokko wel wat. Zonder zijn familie en zijn vriendin Willy hierover te informeren vervoegde hij zich na een oproep op de Alexanderkazerne in Den Haag. Na een paar dagen vertrok het bataljon naar de Harskamp voor schietoefeningen.

Omdat hij zich niet meer in Amsterdam op de gymopleiding liet zien, kwamen twee kameraden uit zijn studiejaar Fokko in de Harskamp opzoeken. Zij vertelden hem dat hij beslist zijn ouders en Willy van zijn besluit op de hoogte moest stellen, want dit geheime gedoe kon toch niet door de beugel!

Ondanks de bezwaren die thuis werden geopperd, zette Fokko door en tekende hij als vrijwilliger. Zonder dat Fokko het wist, ging Willy naar Den Haag en sprak met de commandant, de overste Den Ouden, en met ds. H.J. Timens om zijn vertrek ongedaan te maken, maar dat was niet mogelijk. Hij had immers getekend! Ds. Timens zei zelfs dat hij na terugkomst op hun bruiloft zou komen. Helaas, beiden sneuvelen!

Op 26 oktober 1950 vertrok het bataljon, het Nederlands Detachment Verenigde Naties, dat onder de sterkte was (slechts 636 man) aan boord van de 'Zuiderkruis' richting Korea.

De Verenigde Staten waren Zuid-Korea direct te hulp

◀ *Korea, Fokko Polman houdt zijn dagboek bij. (foto: Wim Dussel, oorlogsfotograaf)*

► *Op patrouille in de sneeuw in Korea*

geschoten en op 15 september 1950 landde een sterke troepenmacht onder leiding van Generaal MacArthur bij Inchon in de buurt van Seoul, sloot de vijand in en trok richting Chinese grens. MacArthur werd teruggefloten, want een oorlog met de Chinese Communistische Republiek mocht vooral niet uitbreken.

Chinese troepen trokken Noord-Korea binnen en drongen de Amerikaanse troepen, die veel verliezen leden, terug.

Aan boord van de Zuiderkruis volgden de Nederlandse militairen de toestand.

Fokko: "Wij gingen er van uit dat we in Korea net zulk mooi weer zouden aantreffen als in Indië, maar dat was een naïeve gedachte. Bij aankomst in Pusan op 24 november 1950 lag er al sneeuw en het vroomde enige graden. Wij gingen van boord en stapten in een trein naar Taegu; slechte wagons met vernielde ruiten, vrijwel geen deuren, soms waren halve daken verdwenen. Het werd koud tijdens een reis van ongeveer zeven uur.

Er volgde een korte opleiding, omdat de meeste vrijwilligers oud-Indiëgangers waren. Trouwens, aan boord leerden wij al met de Amerikaanse wapens omgaan die in Korea werden gebruikt. De schietoefeningen in Korea waren dus geen probleem. Wij behaalden goede resultaten; de Amerikanen waren tevreden. Het bataljon werd ingedeeld bij het 38 RI van de 2e Divisie, een extra bataljon dus. Weer volgde een treinreis, nu van ongeveer 22 uur in slechte wagons naar Suwon in de buurt van de hoofdstad Seoul. Wij werden ingezet voor controle op de wegen en lie-

▲ Nieuwjaarskaart, getekend door F.P. (Fokko Polman)

► *Op patrouille op 26 december 1950, Tweede Kerstdag, in de sneeuw in Korea*

▲ *Het 3^e peloton. Bij de pijl zit Fokko Polman.*

pen patrouille in de bergen. Onderdak vonden wij in leegstaande huizen en we maakten kennis met het Koreaanse verwarmingssysteem. De huizen waren van bamboe gebouwd, waar een laag leem over was gesmeerd, ook over de vloer. Aan de zijkant van het huis was een keuken met een stookplaats. De rook en warmte trok onder het huis door naar de schoorsteen aan de andere kant. Zo werd de lemen vloer verwarmd, alleen duurde dat nogal lang. In het begin stookten wij te lang, zodat de vloer gloeiend heet werd en wij er niet meer op konden zitten. Wij moesten dan het huis uitgaan. Soms brandde het huis af, maar wij leerden echter snel!

Op 3 januari 1951 vertrok een sterke patrouille van 100 man voor verkenning van een bepaald gebied, waarvan men niet wist of er vijanden zaten. Wel, ze waren duidelijk aanwezig. De eerste militair sneu-

velde en wij hadden enige gewonden. De patrouille raakte bijna ingesloten.

Omdat wij als extra bataljon bij 38 RI waren ingedeeld, zette de commandant ons overal waar gevaar dreigde in. Veel verplaatsingen waren daarvan het gevolg, lopend, maar ook lange reizen op voertuigen die in verband met het gevaar niet waren voorzien van dekkleden, dus wij zaten open en bloot in de wind. Het was een strenge winter met 30 graden vorst en veel sneeuw. Hoewel wij veel kledingstukken over elkaar aantrokken, werd je langzamerhand steenkoud. Tijdens tussenstops probeerden wij dan ook snel een vuurtje te stoken om ons een beetje te warmen. De bevolking zagen wij niet. Men was naar het zuiden gevlucht; er ging dan ook wel eens een huis in vlammen op....

Op 12 februari moest het Nederlandse bataljon de terugtocht van de Amerikaanse en Zuidkoreaanse troepen bij Hoengsong dekken. 's Avonds werd de Stafcompagnie overvallen en sneuvelden vijftien man, onder wie overste Den Ouden en ds. Timens. Een paar dagen later werd de A-compagnie beschoten door eigen vliegtuigen en werd heuvel 325 veroverd ten koste van negen doden.

Na de koude winter volgde een regenperiode, waardoor de smalle wegen door de modder bijna onbegaanbaar waren geworden. Daarna werd het zomer; te vergelijken met Indië.

In mei 1951 werd de opmars in de richting van de Noordkoreaanse grens ingezet. In de nacht van 30 op

◀ *De Koreaanse keuken*

▲ *Het Erekerkhof bij Pusan in Korea*

31 mei 1951 overviel een sterke vijand onze voorliggende compagnieën op een heuvelrug en sneuvelde 13 man. De A-compagnie, mijn compie, kreeg de opdracht de bergrug te heroveren. Wij beklommen deze bergrug en bovengekomen bevonden wij ons op een smal pad en liep ik vooruit met de lichte mitrailleur en schakelde de tegenstanders uit. De bergrug werd heroverd.

Begin augustus kwam er een eind aan het frontleven van het 1e bataljon en vertrokken wij in zuidelijke richting. Na een parade en het inleveren van allerlei spullen kwamen wij aan in Pusan. Daar bezochten wij het Erekerkhof, buiten de stad gelegen, om afscheid van onze 53 gesneuvelde kameraden te nemen. Iedereen was stil bij het zien van de lange rijen witte kruisen op de graven van gesneuvelden uit alle deelnemende landen.

Wij scheepten ons in op een Amerikaans schip, de 'Mac Rae', tesamen met Turkse en Griekse militairen. De boot voer eerst naar Inchon om Belgen en Luxemburgers aan boord te nemen. Vervolgens voeren wij naar Sasebo, een Japanse havenplaats, om vandaar op 28 augustus naar Europa te varen.

Op de terugweg werd door de scheepsradio mijn naam opgeroepen; ik moest in de hut van onze Compagniecommandant verschijnen. Vervolgens werd er een order voorgelezen waarin werd vermeld, dat mij de 'Bronze Star Medal with letter V' was toegekend voor mijn aandeel als schutter bij de verovering van de bergrug op 31 mei 1951. De kapitein spelde mij de onderscheiding op en feliciteerde mij, zo deden ook de andere aanwezigen.

Op 1 oktober 1951 kwamen wij in Rotterdam aan. De Grieken en Turken waren in Athene afgezet en de Belgen, Luxemburgers en de Nederlanders stapten in Rotterdam van boord. Met autobussen werden wij naar huis vervoerd. Het weerzien was natuurlijk hartelijk en emotioneel."

Fokko had zich opgegeven om beroepsmilitair te worden en na een verlofperiode meldde hij zich in Weert op de KMS, de kaderschool voor opleiding tot sergeant. Zijn opleiding duurde een half jaar en was speciaal bedoeld voor Koreagangers.

Nadat hij was geslaagd werd hij in 's-Hertogenbosch geplaatst bij de Infanterie, vervolgens in Venlo bij de Basis- en Voortgezette Opleiding van elk twee maanden aan de opgekomen dienstplichtigen.

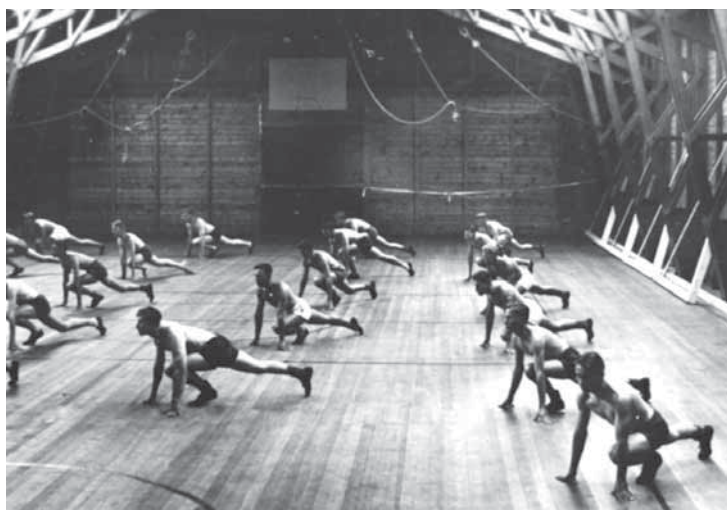
De weekeinden waren kort; op zaterdagmiddag na 13.00 uur ging hij met de militaire trein naar huis en op zondagavond moest hij terug. Het waren lange reizen naar het noorden en omgekeerd.

In 1953 trouwden Fokko en Willy en gingen inwonen bij haar ouders in Vries, want uitzicht op een eigen woning was er niet.

Er volgde een overplaatsing naar de Kromhoutkazerne in Utrecht op een Kaderschool van de Technische Dienst. Dienstplichtigen werden daar opgeleid tot sergeant wapenhersteller, monteur voertuigen, in de kennis van optische instrumenten enz. De helft van de week gaven wij een infanterie-opleiding, de andere helft werden de militairen door technisch kader opgeleid.

"Op een gegeven moment werd bekend gemaakt dat een sergeant, gelegerd in Zuidlaren, graag wilde ruilen met iemand die in Utrecht was gelegerd. Ik voelde er wel wat voor terug naar Drenthe te gaan, dus de ruil ging door. Ik ging naar Zuidlaren en kon elke avond naar huis in Vries. Dat betekende dat er een eind was gekomen aan de lange reizen en een kort weekend thuis. Ik werd eerst bij een infanteriepeloton geplaatst en vervolgens bij het pionier- en munitiepeloton van de Stafcompagnie. Het peloton werd ingeschakeld bij velddienstoefeningen voor het aanleggen van hindernissen enz. en voor het verstrekken van scherpe munitie en het innemen van de hulzen bij schietoefeningen. De administratie betreffende de munitie moest goed worden bijgehouden. Het bleek, dat dit niet altijd het geval was geweest, want de administratie klopte niet met de werkelijke aantallen."

Toen vernam Fokko van een collega, dat beroeps- onderofficieren een opleiding tot sportinstructeur konden volgen aan de School Militaire Lichamelijke Opvoeding te Hooghalen (SMLO) onder commando

van luitenant-kolonel K. Rijkens. Dat prikkelde hem enorm: terug naar een opleiding waar hij aanvaankelijk voor had gekozen.

Fokko Polman: "In 1956 begon ik daar mijn opleiding en na ruim een half jaar was ik sergeant sport-instructeur en werd aangewezen als instructeur op de sportschool te Hooghalen. Ik gaf met veel plezier de sportlessen, vooral hindernisbaan, ongewapend gevecht en vrijwel alle spelen.

In 1958 werd ons in Beilen een woning toegewezen, na vijf jaar te hebben ingewoond bij Willy's ouders in Vries.

Wij woonden nog maar een paar dagen in Beilen, toen een timmerman bij Willy aan de deur kwam om nog iets te herstellen. Tijdens een gesprek zei hij op een gegeven moment: "Uw man is toch voetballer, nietwaar?"

◀ Sportschool Hooghalen

Willy was verbaasd: hoe weten ze dat nu al! De vraag hield ook in of ik bij 'Fit Boys' wilde gaan voetballen. Willy gaf mij dat door en zo werd ik lid van Fit Boys en dat ben ik tot de dag van vandaag, als speler, speler/trainer, trainer en allerlei functies binnen de vereniging en het bestuur. Zelfs een boek zag het licht over 30 jaar Fit Boys (1953-1983), waarbij ik de gegevens uit oude Beiler Couranten haalde en van oudere leden kreeg.

In 1975 werd de Sportschool in Hooghalen opgeheven en verplaatst naar Ossendrecht in Brabant, dichtbij de Belgische grens. Dat was niet mijn favoriete plaats en ook Willy en de kinderen voelden er niets voor om daar naar toe te gaan. Mij werd toen meegedeeld, dat ik niet mee mocht na mijn lange periode bij de SMLO.

Inmiddels was ik bevorderd tot adjudant en werd als sportofficier in de Johan van de Kornputkazerne te Steenwijk geplaatst. Wij konden in Beilen blijven wonen, verhuizen was niet nodig. Met de auto was het ongeveer een half uur rijden.

In 1980 verliet ik de militaire dienst, en tot op de huidige dag genieten Willy en ik van ons leven in Beilen. Nog steeds vormt Fit Boys een belangrijke invulling van mijn vrije tijd."

▼ *Het eerste elftal van cvv Fit Boys in 1965. Boven, vanaf links: Werner van der Velde, Jans Kruit, Roelof Koeling, Henk Brouwer, Jan Weurding en Jaap ter Haar. Onder, vanaf links: Menzo Lollinga, Wim Kuik, Bart Dijkema, Arie Paping en Fokko Polman.*

DOOR
G.H. KAMPHUIS

Plannen voor Beileroord (1952)

Anno 1952: De gezinsverpleging was na de oorlogsjaren weer redelijk op peil gekomen. In dit jaar huisden 248 van de 354 patiënten bij gezinnen in of vlakbij het dorp. Dat was dus zeventig procent van de patiënten die onder de zorg van Beileroord vielen. Maar, zoals in het vorige nummer van dit tijdschrift al werd verteld, binnen de centrale inrichting stagneerde de doorstroming.

Een mix van rijp en groen

Veel bedden op de verpleegafdelingen werden in beslag genomen door mensen die niet of niet meer konden voldoen aan de eisen van de gezinsverpleging. Anderzijds stonden in 1952 35 plaatsen in de gezinsverpleging leeg. Elk jaar opnieuw uitte de geneesheer-directeur dokter Zijlstra de

zelfde klacht in zijn jaarverslagen: de vraag vanuit de gezinnen overtrof het aanbod vanuit Beileroord. Er moesten meer opname- en observatiebedden voor nieuwe patiënten komen. Bovendien was er behoefte aan differentiatie; het moest mogelijk worden door middel van kleinere zalen en kamers patiënten op te vangen die wat betreft gedrag, ni-

► *Gezicht vanaf Alting in westelijke richting. Links op de achtergrond de landbouwschuur die in 1955 zou worden voltooid.*

▲ *Varkens leverden in de jaren na de Tweede Wereldoorlog een belangrijke bijdrage aan de voedselvoorziening.*

veau en ziektebeeld meer bij elkaar pasten. In de bestaande situatie hadden nieuwe patiënten, die toch nog op de schaarse leegstaande bedden waren opgenomen, soms erg veel moeite om althans enigszins te wennen. Rijp en groen, jong en oud, licht- en zwaargestoord werden door elkaar geobserveerd, verpleegd en behandeld. Pas aangekomen, nog betrekkelijk gave mensen, werden geconfronteerd met chronische, vervlake of zich bizar gedragende medeverpleegden. Patiënten met een

▼ *In de jaren '50 van de vorige eeuw liep de Altingerweg nog over het Beileroordterrein. De fietser op de voorgrond kon de achterzijde van Beileroord bereiken via een kleine onbewaakte spoorwegovergang.*

ongestoord oordeelsvermogen vroegen zich allicht af waar ze in vredesnaam terechtgekomen waren: “Word ik ook zoals die mensen? – Is dit wat mij blijvend te wachten staat?” De hele interne situatie in de inrichting vroeg om verandering.

Een bouwcommissie, bestaande uit vier bestuursleden boog zich over de problemen en ging aan het werk. Geneesheer-directeur Zijlstra, administrateur Doedens en architect Boelens - deze laatste allang bekend van eerdere Beileroordbouwprojecten - werden voortdurend bij de besprekingen betrokken.

Een groeiende verlanglijst

De plannen voor nieuwbouw en verbouw werden veelomvattend. Het aanvankelijke idee van een paviljoen met 80 à 100 bedden groeide uit tot het concept van een gebouw met twee verpleegvleugels, elk met een bovenverdieping, tezamen goed voor 120 bedden. Daarmee zou de tot dan bestaande capaciteit (86 bedden) met circa 150% worden uitgebreid.

Een veel groter aantal patiënten hield vanzelfsprekend een uitbreiding van de verplegingsdienst in, maar ook van het aantal therapieleidsters en -leiders. Voor al die personeelsleden moest huisvesting komen; in die jaren woonde een groot deel van het personeel immers nog intern. Eerst was het de bedoeling de personeelskamers onder één dak met de verpleegafdelingen te brengen - ongeveer zoals in het op dat moment 30 jaar oude hoofdgebouw - maar gaandeweg besloot men tot het realiseren van een apart zusterhuis.

Uiteraard moesten er ook meer therapieruimten komen. In 1941, dus aan het begin van de Tweede Wereldoorlog, was nog een soort stenen loods neergezet, in de wandeling ‘de nieuwe werkplaats’ of ‘de nieuwbouw’ genoemd. Dit bouwsel had een dubbele functie: werkruimte voor de actievere therapie en toneelzaal. Deze combinatie had veel praktische bezwaren. Voor een uitvoering of feestavond moest eerst de hele zaal worden ontruimd en schoongemaakt en vervolgens met stoelen ingericht. Na zo’n avondje volgde hetzelfde karwei in omgekeerde volgorde. Al met al was men hier anderhalve dag mee in de weer. Afgezien van dit gesleep was er nog een ander bezwaar: de ‘nieuwbouw’ was als therapiegebouw veel te massaal. In één grote, kale ruimte waren vaak tegen de 100 patiënten bezig, terwijl op regendagen de land- en tuinploeg, zo’n 70 man sterk, ook hierheen de wijk nam!

Wat betreft de therapieruimte wenste men dus

► De Mul-
ling, het
terrein pal
ten oosten
van de
spoorbaan,
in de jaren
'50 vóór de
grote uit-
breiding
van Beiler-
oord

meer differentiatie. Met andere woorden: meer kleine zaaltjes, geschikt voor kleinere groepen. Zo ontstond het plan voor een nieuw therapie- en ontspanningsgebouw, apart van elkaar. De zogenaamde 'nieuwbouw' kon dan als centraal magazijn worden gebruikt, want in de bestaande situatie waren in allerlei hoeken en gaten bergplaatsen met grotere en kleinere voorraden ontstaan. De timmerwerkplaats en smederij bijvoorbeeld stonden dikwijls bomvol met materialen en de schildersruimte diende in hoofdzaak als opslagplaats voor glas, bussen verf en andere benodigdheden. Een onoverzichtelijke, ondoelmatige en slecht controleerbare toestand!

De conversatie- en eetkamer voor het inwonend personeel was langzamerhand ongeschikt geworden. Na een maaltijd - er werd dagelijks in vijf ploegen gegeten - was het door de vele spitsuren niet meer mogelijk om een poosje rustig te zitten lezen of te praten. Ook de keuken voldeed niet meer aan de eisen, zo waarschuwde de Voedingsraad in een rapportage.

Op deze manier werd de verlanglijst langer en langer. In de toekomst zouden er meer leerling-verplegenden komen en dus was een behoorlijk leslokaal noodzakelijk. De landploeg moest een eigen schuur krijgen, geschikt voor de opslag van stro e.d. en voor de stalling van werktuigen (de komst van de eerste tractor zou niet lang meer op zich laten wachten), maar ook geschikt om de landploeg bij slecht weer onderdak te bieden. Oude varkenshokken op het terrein vormden bepaald geen sieraad. Daarom werd gedacht aan een stenen stal, annex de nieuwe landbouwschuur. Verder leefde de wens van een klein gezinsverple-

gingscentrum met spreekkamers, behandelkamer, apotheek, kapsalon enzovoort. Ook een ingrijpende herindeling van het (straks 'oude') hoofdgebouw kwam aan de orde.

Dit alles was beslist noodzakelijk, betoogde de directie van Beileroord. Met minder was niet te volstaan, want '... een moderne gezinsverpleging, die niet langzaam aftakelt, eist bepaaldelijk een in alle opzichten goed geoutilleerd centrum'. Anders zou Beileroord in enkele jaren uitzichtloos afzakken. Op het moment dat de bouwcommissie aan de uitwerking van de bouwplannen begon, schatte men dat de realisering daarvan een investering van 2,5 miljoen gulden zou vragen. In 1959, toen de definitieve plannen gepresenteerd werden, waren de geschatte kosten opgelopen tot bijna 8 miljoen gulden. Uiteindelijk, toen het hele bouwprogramma in 1965 voltooid werd, moesten de drie noordelijke provincies garant staan voor een bedrag van meer dan 12 miljoen gulden.

Dorp en gezinsverpleging

Hoewel de naoorlogse woningwethuizen nogal krap waren en minder mogelijkheid boden om naast het eigen gezin ook nog aan een paar patiënten onderdak te bieden, bleef de gezinsverpleging in de vijftiger jaren voorlopig nog behoorlijk op peil, ongeacht de doorstromingsproblemen in de centrale inrichting. Het aantal gezinspatiënten steeg zelfs tot 269 in het jaar 1959.

Toch kwamen vanuit de samenleving in Beilen incidenteel wat voorzichtig kritische geluiden. Het gemeentebestuur was bijvoorbeeld enigszins beducht dat de zichtbare aanwezigheid van zoveel psychiatrische patiënten een negatieve invloed

Waarom moet „Beileroord” bouwen?

DOOR

M. G. MULLER JR., ARTS

De Nieuwe Werkplaats voldoet geheel niet meer aan de dubbele bestemming van werkruimte en ontspanningsgebouw, het één wordt door het ander voortdurend onmogelijk gemaakt. Er is een toenemende behoefte aan recreatie en ontspanning. Niet alleen nemen het kulturele- en het clubwerk toe (vooral des avonds zijn hiervoor veel vertrekken nodig), doch hiernaast ontstaat een toenemende behoefte aan ruimte voor recreatie gedurende de avonduren en in de vrije tijd van zon- en feestdagen van degenen (vooral mannen, maar ook vrouwen), die in gezinsverpleging zijn.

Op grond van deze motieven dient een afzonderlijk recreatiegebouw te worden gesticht. „Beileroord” was nog nimmer in het bezit van een eigen kerkzaal. Deze zal deel uit kunnen maken van een nieuw recreatiegebouw.

zou hebben op het toerisme. Maar vanuit Beileroord werd dit een spookbeeld genoemd. Het leidde dan ook tot voldoening toen de Beilense vereniging voor Vreemdelingenverkeer rapporteerde, dat er van zo'n vermeende belemmering nooit iets was gebleken. Meer in het algemeen leek desondanks de tolerantie in Beilen soms wat af te nemen. Er was een categorie patiënten die door de bevolking moeilijker werd geaccepteerd dan zo'n 20 à 30 jaar eerder, met name als er sprake was van bizar gedrag of vreemde gebaren.

Echter, dit waren slechts rimpeltjes, want van jaar tot jaar werd de prettige verhouding met de gemeentelijke autoriteiten en de plaatselijke bevolking onderstreept. Speciale dank ging uit naar de politie en het spoorwegpersoneel (misschien naar aanleiding van 'vluchtpogingen' van patiënten?). Twee besluiten uit de jaren vijftig waren van financieel belang voor de gezinnen. Het eerste werd in 1956 genomen door de toenmalige Staatssecretaris van Financiën en het luidde: „Voor de heffing van de inkomstenbelasting kan worden aangenomen, dat in het algemeen met de opnemings van gezinsverpleegden geen geldelijk voordeel wordt beoogd.” Het kostgeld, de vergoeding, was dus vrij van belasting. Het tweede besluit kwam in 1957 van de kant van het Beileroordbestuur. Wat betreft

het kostgeld zou voortaan het indexcijfer van de kosten levensonderhoud maatgevend zijn voor de hoogte van dit bedrag, met als basis het kostgeld van 1938. Voor het lopende jaar 1957 ontvingen de gezinnen f. 2,60 per patiënt per dag.

Het centrale aandachtspunt

De Beileroordgeschiedenis laat zien, dat de aandacht in deze periode voornamelijk uitging naar één punt: de gezinsverpleging en de vraag hoe men zo goed mogelijk patiënten daarvoor kon selecteren en na de noodzakelijke voorbereiding naar een gezin kon laten doorstromen. Zo was het inmiddels al meer dan 30 jaar gegaan en zo zou het vooralsnog blijven.

Omwille van die doelstelling moest Beileroord nu bouwen; deze uitbreiding zou de doorstromingsproblemen in de inrichting oplossen, zo verwachtte men. Het was moeilijk om in de toekomst te kijken en de vraag of de gezinsverpleging ook op de lange termijn stand zou houden, kwam niet aan de orde.

De magere jaren na de oorlog liepen ten einde, de welvaart nam toe en de maatschappij veranderde navenant. Wat zou het effect daarvan zijn?

Beileroord zal een grote uitbreiding ondergaan

Garantie van drie noordelijke provinciën
vraagd voor geldlening van f 7.800.000

Stichting Beileroord te Beilen zal een belangrijke uitbreiding ondergaan, met name de stichting van een aantal nieuwe gebouwen in de onmiddellijke omgeving van het centrum van de stichting te Beilen en de verbouw van enkele van de bestaande gebouwen. Indien deze plannen worden gerealiseerd, zal de stichting plaatsruimte bieden aan 535 verpleegden, te weten 205 verpleegden intern en 330 verpleegden in gezinnen. Op 31 december 1957 bedroeg het aantal verpleegden 368, te weten 94 intern bij een wettelijk aantal van 86 plaatsen en 274 in gezinnen. De plannen tot uitbreiding beogen een verdere verhoging van de gezinsverpleging, de inrichting van het centrum van de kolonie volgens de hierop afgestemde eisen, het inhalen van de oorlog ontstane achterstand en de aansluiting van de inrichting aan de nieuwe inzichten omtrent de psychiatrische behandeling van patiënten. De totale bouwkosten, inclusief de kosten van de bouw, bedragen f 7.800.000.

Bouwkosten van de nieuwe „Beileroord”

Werkzaal en magazijn	f 163.200.—
Recreatiegebouw	f 459.000.—
Therapiegebouw	f 357.000.—
Paviljoen inclusief keuken	f 2.805.000.—
Zusterhuis	f 576.000.—
Badhuis	f 112.200.—
Verbouwing bestaand hoofdgebouw	f 81.600.—
Mortuarium	f 12.750.—
Tech. installaties	f 1.000.000.—
Inventarissen	f 595.000.—
Kosten architect, adviseurs en toezicht	f 376.050.—
Renteverlies tijdens de bouw	f 437.926,50
Kosten geldlening voorbereidingskosten	f 197.815.—
Div. en onvoorziene kosten	f 626.458,50
Totaal	f 7.800.000.—

▲ Al jarenlang liep het bestuur rond met plannen om Beileroord fors uit te breiden. Dat was ook nodig, want in de loop der jaren was de accommodatie achtergebleven bij de groei van het patiëntenbestand. Zo bedroeg het aantal verpleegden 368 per 31 december 1957, waarvan 274 in gezinnen en 94 intern, terwijl Beileroord wettelijk plaats bood aan 86 verpleegden. Het bestuur wenste een uitbreiding, waardoor plaats geboden kon worden aan 535 verpleegden, waarvan 205 intern en 330 in gezinnen. Maar ook de veranderde inzichten in de verpleging noopten tot uitbreiding. De arbeidstherapie nam een steeds belangrijker plaats in en hiervoor waren goede onderkomens nodig. Mooie plannen kosten geld. Om de gehele uitbreiding te realiseren was een kapitaal nodig van f. 7.800.000,--. Dat moest geleend worden en de provincies Drenthe, Groningen en Friesland werd gevraagd voor dit bedrag garant te staan.

Geraadpleegd

- Directie-archief van het voormalige Psychiatrische Ziekenhuis Beileroord te Beilen.
- P. van Esch, *Beileroord 1922-1972, vijftig jaar gezinsverpleging*, Beilen 1972.
- Jaarverslagen van de Stichting Beileroord over de jaren 1952-1957.
- R. Zijlstra, "Uitbreiding Beileroord", een uitvoerige interne notitie voor het BO-bestuur, Beilen, 18-08-1952 (voorafgegaan door twee eerdere rapportages d.d. 06-06-1950 en 06-09-1950).

DOOR
H. MARTENA

Het verhaal was niet compleet

Het artikel 'Herinneringen aan de Markt' in het septembernummer van 2010 van het *Tijdschrift Historische Vereniging Gemeente Beilen* leverde naast het artikel in de aflevering van januari 2011 over 'Maandstaten van de gemeenteontvanger in de schoorsteen' nog een reactie op.

Luc Miedema, die in 1953 na het verlaten van de ambachtsschool bij Zonna in Beilen ging werken, was bij de demonstratie van een aardappelrooimachine op Texel.

Hij vult het verhaal aan van Henk Hepping over de verkoop van de rooimachine aan boer Rutten en de rol die een Texelse postbode daarbij speelde.

In het septembernummer van 2010 van het *Tijdschrift Historische Vereniging Gemeente Beilen* vertelde Henk Hepping:

"Mijn vader had een machine verkocht aan boer Rutten op Texel op 'proef van goede werking'. Dit betekende dat er pas betaald zou worden wanneer de machine goed beviel. Het was omstreeks 1957/1958. Texel was een heel eind weg en vader kon natuurlijk niet regelmatig bij boer Rutten gaan kijken hoe de machine functioneerde. Na aflevering van de machine ging hij wat eten in een cafeetje. Hij trof daar een postbode en kwam met hem aan de praat en vader vroeg hem of hij boer Rutten kende. Dit was natuurlijk wel het geval, want een postbode kent iedereen, zeker op een eiland als Texel. Vader bood de postbode 25 gulden wanneer hij naar Beilen zou bellen als hij zag dat Rutten met de machine op het land aan het werk was. Dat wilde de postbode wel en vader schreef de data op wanneer hij hierover bericht kreeg van de postbode. Na afloop van het oogstseizoen ging vader naar Rutten om te informeren hoe het gegaan was met de machine. Rutten had heel veel klachten over de machine, hij had nauwelijks kunnen werken. Vader pakte toen zijn sigarendoosje en op de achterkant had hij de data geschreven die de postbode hem had doorgebeld over het gebruik van de machine. Vader noemde hem de werkdagen. Rutten keek bedremmeld en reageerde met: "Dan rekenen we nu maar af". Hij betaalde de aanschafprijs, dat was zo'n 6.000 gulden."

Luc Miedema is nog steeds enthousiast over het werk bij Zonna en zijn toenmalige werkgever Jan Hepping: "In 1953 kwam ik als krullenjongen, dus als jongste knecht, bij Zonna te werken. Ik heb daar

het vak geleerd en kwam bovendien door het hele land, van Limburg tot Texel en van Zeeuws Vlaanderen tot op het Hoge Land in Groningen. En dat was wat in de 50-er jaren voor een beginnend mon-

► Jan Hepping en Alie Gaasbeek in 1930. Deze foto werd genomen te Wolfheze ter gelegenheid van hun verloving (Collectie familie Hepping).

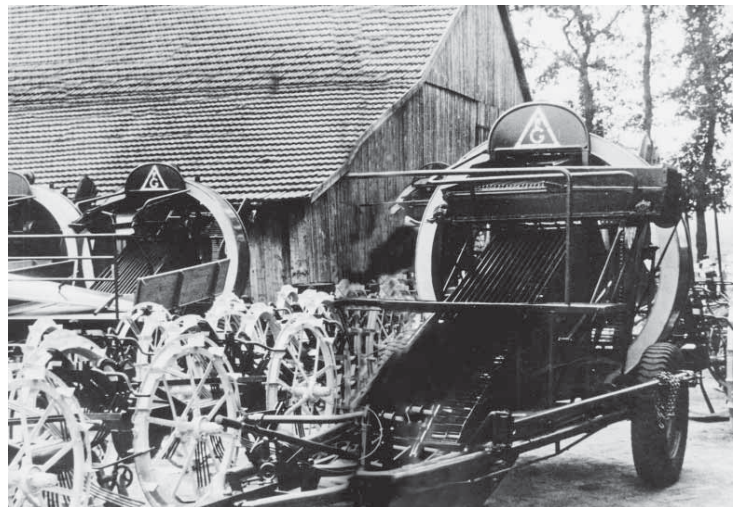
teur. In die tijd kwam bijna niemand nog buiten zijn eigen woonomgeving.

Door het hele land werden rooimachines afgeleverd. Die demonstratie met een aardappelrooimachine van het merk Grimme, type Universal, op het eiland Texel herinner ik mij heel goed. Het zal omstreeks 1957 zijn geweest.

Wij waren daar met z'n vieren: Jan Hepping, een zekere Meijer, zoon van een dealer uit Weerdinge die ervaring met rooimachines moest opdoen, Jan ter Borg, de chef werkplaats van Zonna en ik. 's Morgens om 03.00 uur vertrokken we al uit Beilen want we moesten de eerste veerboot van 06.00 uur halen. Hepping en Meijer reden in de zwarte, luxe Mercedes 180 D van Hepping. Ter Borg en ik in de Hanomag vrachtwagen met daarop de rooimachine. Bij Smalbroek stopten we al, want Ter Borg had een hekel aan autorijden. Hij kon niet zo goed overweg met de stuurversnelling in de Hanomag. Hoewel ik nog maar net 18 jaar was, zei hij tegen mij: "Nou moet jij maar rijden, Luc." Via Dwingeloo, Diever, Darp Steenwijk, Wolvega en Joure naar de Afsluitdijk en Den Helder. Het was enorm slecht weer, regen en wind en we hadden het niet te best op die veerboot. Maar het lukte. Op Texel gingen we naar boer Rutten in de Eierlandse polder. Bij hem op het land werd een rooidemonstratie gehouden voor zo'n 25 Texelse boeren. Maar de demonstratie mislukte 's morgens. De messen van de rooimachine waren niet geschikt voor de grondsoort op Texel. Wij hebben toen bij smid Drost met snijbranders de stand van de messen veranderd waardoor we meer toegang kregen tot het zand en de aardappels opgescheept konden worden. Die middag hebben we op een ander perceel de demonstratie voorgezet en toen ging het gelukkig heel goed en Jan Hepping rook handel. Wij bleven maar demonstreren en rooien. Maar het was akelig weer die dag. Hagel, regen, wind en kou, maar we gingen door. We moesten echter wel terug met

de laatste boot. Hepping reageerde daar heel laconiek op: "Dat komt wel goed jongens" en wij gingen verder met demonstreren voor die boeren. De tijd verstreek, het werd donker en we misten de laatste boot. We waren gedwongen op het eiland te blijven. Maar we hadden niets bij ons, geen schone kleren, geen stukje zeep, helemaal niets en we waren ontzettend vies door die smerige kleigrond. Iedereen was door en door vies, we zaten onder de bagger.

We vonden toen tegen een uur of negen 's avonds een hotelletje in Den Burg. We kwamen er binnen met de vraag of vier personen er wat konden eten. Dit kon niet, want de keuken was al gesloten. Ik kon mij de weigering van die hotelier eigenlijk wel voorstellen, want we waren allemachtig smerig en we zagen er niet uit.

► Een 'Grimme' aardappelrooimachine uit de jaren '50. Een soortgelijke machine werd destijds gedemonstreerd op Texel (uit het Grimme gedenkboek "Von der Schmiede zum Marktführer").

◀ Jan Hepping bij een 'Grimme Universal' rooimachine bij de werkplaats in Beilen waarmee op dat moment werd proefgedraaid (Collectie familie Hepping).

Hepping ging toen bij de bar staan en hij zei op zijn eigen, heel kenmerkende, bedachtzame manier: "Doe ons eerst maar even een borreltje," en op dat moment pakte hij uit de binnenzak zijn portefeuille, legde die open op de bar en zei: "Ik zal je direct maar betalen," en iedereen kon zien hoeveel geld hij bij zich had en dat was niet weinig. De hotelier keek van de borreltjes naar de portefeuille met geld en vandaar weer naar het vieze gezelschap. Hij was verbijsterd door het geld en hij werd daardoor compleet overdonderd door Hepping. De man koos eieren voor zijn geld en zei tegen ons: "Gaan jullie maar een biljartje maken. Ik ga even kijken of er nog wat te eten valt." Op dat moment kwam een postbode de zaak binnen. Hij had een sigarenpeukje in zijn mond. Hepping had de situatie meteen getaxeerd. De postbode kreeg een sigaar, een grote Hofnar Carlton, en ook een borreltje. Hepping vroeg de postbode: "Jij kent iedereen op het eiland?" De man beaamde dat en hij dronk snel een paar slokken uit zijn glas. Jan Hepping zag

dat en zei: "Je hoeft niet zo druk te doen, we drinken er zo nog eentje." Hepping had heel bewust contact gemaakt met de postbode, want al snel kwam de aap uit de mouw: "Ik heb vandaag op proef een rooimachine verkocht aan boer Rutten. Wil jij voor mij opletten hoe vaak hij de machine gebruikt en dit aan mij doorbellen? Dan krijg jij van mij 25 gulden." Dit wilde de man wel en zijn gegevens werden vastgelegd op de achterkant van de sigarendoos.

Inmiddels had de hotelier een compleet menu voor ons gemaakt: groentesoep, gebakken aardappelen, sperziebonen, een dikke karbonade en vla na. Na de maaltijd gingen wij naar bed. We waren smerig tot op het bot. De volgende morgen was de hele hotelkamer smerig. De lakens en het kussensloop waren door en door vies. Het kleizand heb ik met een sok onder de mat geveegd.

Ik heb later begrepen dat er door die demonstratie verscheidene rooimachines naar Texel zijn verkocht.

Tot mijn militaire dienst in 1959 ben ik bij Hepping blijven werken. Ik heb er een prachtige tijd gehad. Ik leerde er het monteursvak en had bovendien afwisselend werk. Ik mocht mee om machines af te leveren en assisteerde zelfs op de Jaarbeurs in Utrecht. Jan Hepping was een bijzondere baas en aan hem heb ik goede herinneringen. Ik weet nog heel goed dat ik voor het eerst meeinging naar Duitsland. Ik liep toen als jongen nog in een plusfour broek. Hepping vond dat geen gezicht en ik heb van hem in Osnabrück een nieuw kostuum gekregen. Zulke dingen vergeet je nooit meer."

Oproep

Wie heeft informatie over de eerste jaren van de Beiler ambachtsschool?

"Luc Miedema, de verteller van 'Het verhaal is niet compleet' attendeerde mij op de beginjaren van de Beiler Ambachtsschool in de voormalige elektrische centrale, die destijds in de Hekstraat stond. Hier werd in 1950 begonnen met de cursus houtbewerking. In 1952 veranderde de aanvankelijke bestemming van een blok woningen in de Hofstraat in een noodambachtsschool. Daar werden drie leslokalen ingericht voor de afdeling metaalbewerking.

Wie heeft in deze beginjaren de ambachtsschool gevolgd? Wie heeft daar nog herinneringen aan, bijvoorbeeld aan de medeleerlingen en leraren? Foto's uit die tijd zijn natuurlijk helemaal leuk. Graag uw reacties aan: Rik Martena, Schapendrift 109, 9411 BN te Beilen, telefoon 0593-524623, email: rikmartena@ziggo.nl."

DOOR
H.J. VOS

Molens - 1

Wijster

Molens hebben eeuwenlang een belangrijke rol in de landbouw gespeeld. Henk Vos verzamelde gegevens over de verschillende molens, die in de voormalige gemeente Beilen hebben gestaan. Na een algemene inleiding vertelt hij in deze eerste aflevering over de molen, die in Wijster heeft gestaan.

Reeds in 1429 stond er een windkorenmolen in Beilen. Deze molen was in het bezit van het Convent te Assen. Volgens provinciaal archivaris J.S. Magnin (1796-1888) was deze molen eigendom van het geslacht Hubbeldinghe.¹

De betekenis van de windkorenmolen voor de Beiler samenleving was groot. Vanaf de Middeleeu-

wen hebben deze molens de zware arbeid van de boerenbevolking verlicht, omdat daarvoor het dagelijks malen van het graan op de schouders van de vrouw rustte. Dat malen gebeurde met een handmolen en was zwaar werk. Daar de molens en de broodbakkerijen vaak gezamenlijk tot ontwikkeling kwamen werd de taak van de boerenvrouw verlicht.

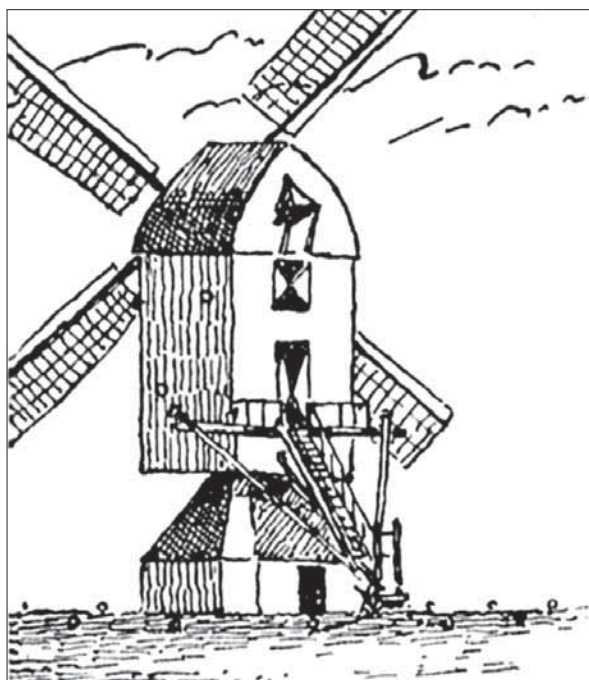
Vaak werden de wegen verbeterd om de molen beter bereikbaar te maken. Als zodanig kon de molen het symbool zijn van de ontsluiting van een geïsoleerd dorp. De molen was vaak het middelpunt in de sociale betrekkingen tussen de mensen. Verder gaf de molen een zekere status en allure aan een dorp.

Destijds werd er accijns op het gemaal geheven, een belasting op het bij de molenaar ter maling aangevoerde graan.

Het malen van graan ten behoeve van het vee was vrij van belasting. Daarom moest de korenmolenaar door het voor vee bestemde graan een hoeveelheid zand mengen. Men zei dan wel doelend op een arm gezin of arme streek in Drenthe: "Daar eten ze zand." Het was een gehate belasting, vaak probeerde de molenaar deze belasting te ontduiken, zoals nog zal blijken.

De windkorenmolens vormden in voorbije eeuwen een bron van welvaart, die slechts mogelijk was

▼ Tekening van een windkorenmolen

De molen

Om de molen te laten werken moet de molenaar de wieken recht op de wind zetten; 'kruien' noemt men dat. Dat kan gebeuren door de 'kap' van de molen of bij andere molensoorten, het gehele molenhuis te draaien. Dit gebeurt meestal met een samenstel van zware balken, dat zich aan de achterkant van de molen bevindt.

Door het draaien van het 'kruirad', dat onder de 'staart' zit kan de molenaar de wieken in de gewenste stand zetten. Vroeger werd, als er wind was, dag en nacht gemalen. Alle zeilen werden dan bijgezet. Het gebeurde wel dat vijf dagen achtereenvolgend, met enkele uren slaap, werd doorgemalen.

Als de molen in werking is, kijkt de molenaar regelmatig naar de lucht om te zien of er geen buien naderen die verandering van windkracht kunnen veroorzaken. In dat geval moet de molenaar 'zwichten', zoals dat heet. Hij zet dan zijn molen stil met de 'vang', een reminstallatie op de as boven in de molen. Daarna gaat hij de oppervlakte van de zeilen op de wieken verminderen.

Als de molenaar onoplettend is geweest, kan de wind de snelheid zo groot maken dat de remkracht tekortschiet. De molen loopt dan 'door de vang' en de enige redding is dan snel uit de wind te kruien en daarna de vang weer in te schakelen. Lukt dit niet, dan is de molen verloren, want door de hoge snelheid lopen de assen warm en de zaak vliegt in brand.

door het gebruik van deze grootste en tevens vrijwel enige machine die de mensen toen ter beschikking stond.

In 1832 werd ten behoeve van de grondbelasting het kadaster ingevoerd. De aanslagen voor de molens in de gemeente Beilen logen er voor wat betreft de gebouwde eigendommen niet om:

- Molen te Beilen aan de Molenstraat	f. 170,00
- Molen te Beilen aan de Brinkstraat	f. 100,00
- Molen te Hijken	f. 140,00
- Molen te Wijster	f. 120,00
- Molen te Makkum	f. 100,00
- Pel- en rosmolen te Beilen	f. 30,00

Dat deze bedragen hoog waren, valt op als men deze vergelijkt met de belastingen voor andere gebouwde eigendommen. Voor de drie jeneverstokerijen in de gemeente Beilen moest in totaal f. 120,00 grondbelasting worden betaald.

Het hoogst aangeslagen woonhuis in de gemeente bracht f. 105,00 op. Dit was eigendom van de koopman Roelof Boelken en stond op de hoek Brinkstraat/Kruisstraat. De aanslag voor een 'normale' boerderij bedroeg 'maar' f. 21,00.

Import van graan

Rond 1880 werd aan de korenmolenaars een zware slag toegebracht door de import van goedkoop graan uit de Verenigde Staten en Canada. Het werd nu veel goedkoper om graan in de zeehavens tot meel te verwerken, dan dit graan onbewerkt door te voeren naar de traditionele verwerkingscentra: de molens. Daardoor kregen de Drentse korenmolenaars veel minder te doen. Niet alleen strikt economische factoren hebben een rol gespeeld in de geschiedenis van de korenmolen. Voedings-

gewoonten bepaalden tevens het wel en wee van deze molens. Vooral na 1860 breidde de teelt van consumptieaardappels zich uit in Drenthe. Verder werd er meer tarwebrood gegeten, bereid van Amerikaanse tarwe; het inheemse roggebrood werd verdrongen. Deze factoren hebben ertoe geleid, dat de windkorenmolen na 1860-1870 sterk aan betekenis inboette.

In het vervolg van deze bijdrage bespreek ik per dorp de verschillende molens, die in de voormalige gemeente Beilen hebben gestaan.

Wijster

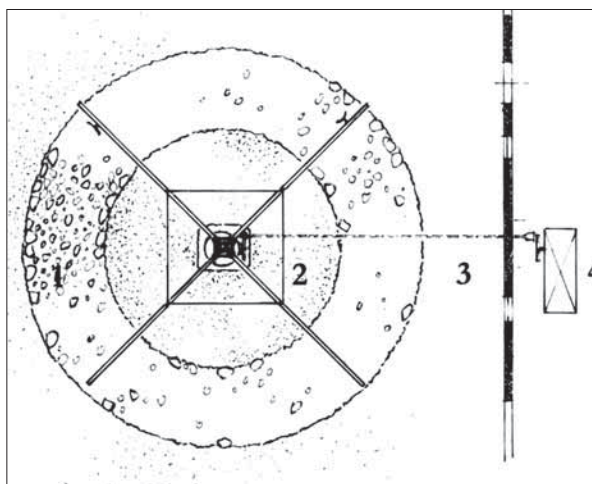
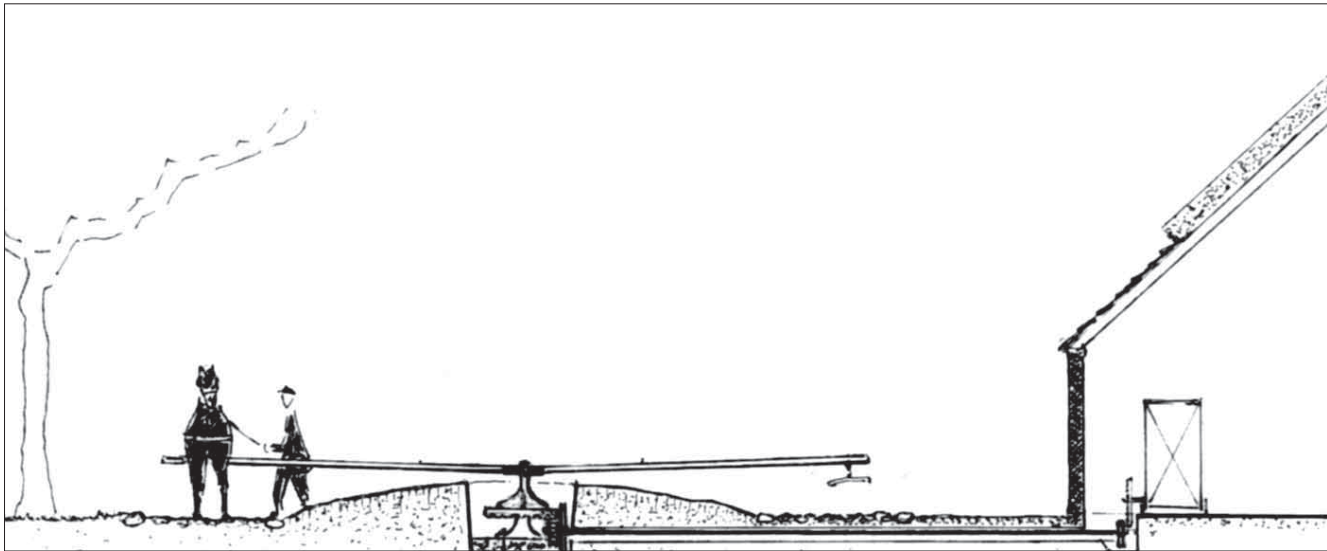
H.G. Becker schreef in 1993 voor dit blad een uitvoerig artikel ('325 Jaar graanmalerij in Wijster') over de verschillende molens in Wijster.²

Rosmolen Wijster

In Wijster bevond zich in de 17de eeuw een rosmolen. Deze werd voor het eerst in 1646 genoemd. Deze rosmolen was op het erf van Derck en Bartelt Assinge gesitueerd. De 'Rosmeule' bediende de boeren van de marken Wijster, Drijber en Spier. In 1645 had Assinge hun instemming gekregen voor het in werking hebben van zijn rosmolen. De molen was dus niet alleen voor eigen gebruik, maar ten dienste van de ingezetenen van de drie dorpen.

Windstanderdmolen

In 1664 krijgt de kapitaalkrachtige familie Assinge van de drost van Drenthe het zogenaamde 'windrecht', waardoor zij een windkorenmolen in Wijster kon laten bouwen. Daarmee kon de paardenkracht

▲ Schematische tekening van de werking van een rosmolen van het type geubel

tegen de windkracht worden ingeleverd. De houten molen was een zogenaamde windstanderdmolen.

Becker beschreef in haar artikel, dat de molen in de tweede helft van de 18de eeuw in 'mandelig' bezit van verschillende families was. In deze periode werkten Jan Berends (Mulder) (3/4 eigenaar) samen met Otto Woltinge (1/4 eigenaar) op de molen. Dit gemeenschappelijk bezit leidde nogal eens tot conflicten. Eén conflict wordt door Becker uitvoerig beschreven.

▲ Schematische plattegrond van een rosmolen, type geubel. Verklaring gebruikte nummers: 1: rosmolenpad; 2: geubel; 3: aandrijfjas; 4: aan te drijven apparaat/machine.

▼ Tjerk Tolner in Hooghalen aan de Asserstraat bedient de rosmolen bij zijn boerderij.

◀ *Tekening van een windstanderdmolen. Uit: A. Bicker Caarten e.a., Molens in Drenthe, Meppel, p. 88.*

Otto Woltinge wordt door zijn zoon Albert als molenaar opgevolgd. Albert neemt de familienaam Mulder aan. Tot zijn overlijden in 1873 bleef hij molenaar.

19de eeuw

Bij de invoering van het kadaster in 1832 wordt Albert Hoekman uit Wijster als eigenaar vermeld. In 1837 is Jan Mulders c.s., landbouwer te Dwingeloo,

Mishandeling op de molen te Wijster

Op 11 februari 1824 reed landbouwer Lambert de Weerd uit Drijber met paard en wagen naar de molen in Wijster om zijn gemaalde koren op te halen. Toen hij vanaf zijn wagen aan molenaar Hendrik Jans vroeg, waar zijn gemaalde koren lag, kreeg hij als antwoord, dat zijn koren nog maar voor de helft was gemalen. Daarop werd De Weerd woedend en riep hij landbouwer Harm Eites, die bij Jans op de molen stond, naar beneden te komen om zijn paarden vast te houden. Nadat Eites de teugels van de paarden vasthield, sprong De Weerd vanaf zijn wagen en klom in de molen. Toen hij bij Jans kwam, greep hij deze bij de kraag van zijn jas vast en drukte hem tegen de ladder die naar de bovenste zolder leidde. Hij sloeg daarbij Jans enkele malen in het gezicht. Jans wist zich los te rukken, de molen stil te zetten en van de molen af te klimmen. Een ziedende De Weerd klom achter hem aan. De Weerd bedaarde maar niet en achtervolgde de vluchtende Jans. Deze liep verschillende rondjes om de wagen van De Weerd om uit de handen van de landbouwer uit Drijber te blijven. Uiteindelijk besloot Jans om weer naar de molen te rennen. De Weerd wilde hem andermaal achtervolgen, maar zijn paarden waren door het geren en geschreeuw zo onrustig geworden, dat ze begonnen te springen. Daarop besloot De Weerd zich om zijn paarden te bekommeren en vertrok hij met een lege boerenwagen naar Drijber. Hendrik Jans liet het er niet bij zitten en deed bij de burgemeester van Beilen aangifte van mishandeling. Behalve Harm Eites zouden ook de landbouwers Jan Lutken en Jan Willem Stadman getuige van het handgemeen zijn geweest.

Het is niet duidelijk of deze kwestie in der minne is geschikt of gerechtelijk is afgehandeld.

► *Geen brand is zo aangrijpend als een molenbrand! Uit: H. Besselaar, Molens in Nederland, Amsterdam 1974, p. 17.*

eigenaar. Een jaar later, 1838, wordt Jan Otten c.s. als eigenaar vermeld.

Op 1 augustus 1857 wordt Adrianus Hartsuiker te 'Wijsterbroek', gemeente Beilen, voor een bedrag van f. 3.606,00 eigenaar van de molen.³

Nog geen jaar later, tijdens een hevig onweer, slaat de bliksem in op de molen. Deze brandt totaal af. Volgens het krantenbericht was de molen, hoewel niet ten volle, verzekerd.

Stenen windkorenmolens

Aangenomen mag worden worden, dat vrij spoedig na de brand een nieuwe molen in Wijster werd gebouwd. Het werd een zogenaamde ronde stenen bovenkruier. Deze stond op een aarden bult van ongeveer een meter hoogte. Hierdoor kon men zonder veel kosten wat meer hoogte bereiken voor de windkracht en werd het gevaar bij het kruien en het zwichten verminderd.

Jacob Blomberg, schipper te Smilde (later in Nieuw-Dordrecht) en echtgenoot van Hendrikje Vrijs, koopt in 1877 de molen voor f. 6.725.00.

In *Van Wisnare tot Wijster 1206-1981* wordt vermeld, dat vanaf 1873 een zekere Hulzebosch eigenaar van de molen is. Vervolgens wordt Jan Wolters molenaar en ca. 1895 Willem Duker. Na Duker wordt in de jaren twintig van de vorige eeuw Egbert Dilling molenaar. Hij is de laatste molenaar.⁴

In 1938 wordt de molen afgebroken.

Noten

- 1 J.S. Magnin, *De voormalige kloosters in Drenthe geschiedkundig beschouwd* (1835).
- 2 H.G. Becker, '325 Jaar graanmalerij in Wijster', in: *Historische Vereniging Gemeente Beilen*, jrg. 5, nr. 3, september 1993, pp. 14-26.
In *Historische Vereniging Gemeente Beilen*, jrg. 5, nr. 4, november 1993, vermeldt Becker in een aanvullend overzicht de eigenaars en molenaars van de verschillende molens in Wijster.
- 3 Adrianus Hartsuiker was getrouwd met Klaasje de Weerd. Dochter Hendrikje Hartsuiker huwde in 1878 met Frans Izaak van Bienema. Bienema bezat tussen 1881 en 1885 de molen in de Molenstraat.
- 4 G. Bakker e.a., *Van Wisnare tot Wijster 1206-1981*, p. 68.

► *De stenen windmolen van Wijster met de mulder en de molenaars-woning omstreeks 1910*

DOOR
A. ZANTINGE

Nederlandse Hervormde Muziek Vereniging

De Nederlandse Hervormde Muziek Vereniging, de N.H.M.V., werd in 1925 opgericht. Jarenlang ben ik van deze muziekvereniging lid geweest. Met groot plezier blies ik, toen ik eenmaal lid was, mijn partij mee. Iedere woensdagavond van 20.00 tot 22.00 uur werd er in het Wilhelminagebouw gerepeteerd.

De dirigent van de N.H.M.V. was A. de Bruyn, lid van de JWF-kapel te Assen. Omdat er vroeger als je over vrije tijd beschikte niet veel te doen was, was dit een mooie liefhebberij. Het was een grote vereniging. Iedereen die van muziek hield en kon blazen kwam er bij en kreeg les van de dirigent. De vereniging werkte mee aan optochten en feesten en ook de jaarlijkse uitvoering van de muziekvereniging was altijd erg in trek.

◀ Aaldert Zantinge in 1946 met op zijn hoofd de pet van de muziekvereniging

In de oorlogsjaren (1940-1945) moest de vereniging worden stilgelegd, omdat de instrumenten van koper waren en die moesten worden ingeleverd. De Duitse bezetter wilde de instrumenten omsmelten voor oorlogsgebruik. Dat is natuurlijk niet gebeurd; ze werden weggestopt.

Na de oorlog kwam alles weer op gang. In 1946 mocht ik ook lid van de muziekvereniging worden; ik was toen twaalf jaar en wilde graag muziek leren spelen. Het was ongeveer 1949 toen het eerste concours na de oorlog werd gehouden. Dat was in Dedemsvaart waar wij goed voor de dag kwamen en met eerste en tweede prijzen naar huis gingen. Je kan wel zeggen dat dit concours een prima opsteker voor onze muziekvereniging was.

Toen onze militairen uit Nederlands-Indië terugkwamen, waren wij geregeld op pad om bij het huis van de thuiscomers een serenade te brengen. Dat werd soms heel laat. Ik herinner mij nog dat wij op een avond drie bezoeken hadden afgelegd en toen moest de vierde nog plaatsvinden. Daar vertrokken wij pas om half vier 's morgens. Het was dan ook een hele tocht: van Beilen naar Tiendeveen, toen naar Oranje en tenslotte achteraan op de Beilervvaart. Dat gebeurde allemaal met een autobus.

In de vijftiger jaren van de vorige eeuw hadden wij elk jaar een concours in Ter Apel. Op advies van de

▲ *De Nederlandse Hervormde Muziek Vereniging in 1947 voor de hervormde kerk in Beilen.*

Bovenste rij, vanaf links: Gerard van Halen, Aaldert Zantinge, Arend Dekker, Koert Kasten, Roelof Kornelis, Tinus van Halen, Jan van Halen, Rieks Wiechers, Wiebe Alberts, Albert Beugels en Willem Beugels.

Tweede rij: Jan Zoer, Lucas Stevens, Jan de Blouw, Roelof Vording, Ginus Bakker, Jan Oosterhuis, Bé Peters, Roelof Wiechers, Hendrik Oosterhuis, Geert Dekker, Jan Gerding, Tinus Boelen, Roelof Zantinge, Henk Mattijssen, H.J. Paters en Jan Fokkens.

Derde rij: Johanna Koerts, Roelie Waninge, Fré Vording, Hendrik Vos, dirigent A. de Bruin, Harm Weurding, Berend Sanders, Willem Langbroek en Anton Ottelé.

Voorste rij: Jan Dijkstra, Alfred Vording, Arend Schans, Hendrik Wanning en Jacob Sanders.

dirigent was het beter dat wij geen vis aten, omdat dit niet goed was voor de 'amazuur' (lucht voor het blazen; trouwens, je kon ook beter voor het musiceren geen alcoholische versnaperingen innemen) je beschikt dan over minder adem. Later werd niet meer deelgenomen aan concoursen. Daarvoor in de plaats kwam eenmaal per jaar een contactdag met korpsen

uit de omgeving: bij toerbeurt Rolde, Grollo, Elp, Smilde, Westerbork en Beilen. Na afloop werd dan een mars door het gastdorp gemaakt. Eerst gebeurde dat met het zogenaamde grootkorps. Dat bestond dan uit wel 600 leden. Later werd het grootkorps opgedeeld in twee korpsen. Ook speelden wij regelmatig op bruiloften en feesten.

► *Een aantal muzikanten van de Nederlandse Hervormde Muziek Vereniging in 1949 tijdens het Concours te Dedemsvaart. Bovenste rij, vanaf links: Bé Peters, Otto Meijering, Jan de Blouw en Jan Oosterhuis.*

Voorste rij, vanaf links: Geert Dekker, Aaldert Zantinge, Jan Zoer, Jan Gerding en Roelof Zantinge.

Bij het Hijkerfeest werden wij allemaal op een wagen gezet en konden wij ons mooi laten rijden. Later was het toch mooier om door het dorp te lopen. Ook aan verscheidene feesten in Hooghalen en Wijster werd deelgenomen en bij het schoolfeest van de Hervormde school in Beilen (Molenstraat) werkten wij de hele dag mee.

In 1960 kregen wij voor het eerst een uniform. Daarmee kwam er een einde aan het ratjetoe aan kleding waarin wij naar buiten traden. Wij hadden er zelf flink voor gespaard en dankzij subsidie die wij kregen, zag het muziekkorps er als een mooie eenheid uit. Dat was dus een grote verrijking voor de vereniging. In 1970 liep het ledental terug, ook bij de Beiler zustervereniging Union. Een fusie werd uiteindelijk als de enige goede mogelijkheid gezien. Deze werd in 1972 verwezenlijkt. Ook moest er een goede naam

▲ *De Nederlandse Hervormde Muziek Vereniging in 1953 bij het 30-jarig bestaan van de Hervormde School*

voor de gefuseerde vereniging worden gevonden. Het werd het Beiler Harmonie Orkest, BHO.

Nu krijgen nieuwe jeudleden niet meer hun opleiding in het orkest, maar de beginselen van de muziek wordt hen op de muziekschool bijgebracht.

Dit was iets over mijn jaren bij de NHMV en later bij de BHO. Het omspannt de jaren 1946 tot 1998. Ik heb er veel plezier aan beleefd.

▼ *De Nederlandse Hervormde Muziek Vereniging in 1953 voor het gemeentehuis*

Van de voorzitter

Vorige maand waren wethouder Gerrit van den Bosch en zijn medewerker Pieter de Lange bij ons op bezoek. Zij kwamen op onze uitnodiging ons nieuwe onderkomen aan de Ossebroeken bewonderen. Wij hebben uitleg gegeven over onze bezigheden en activiteiten en eventuele vormen van samenwerking besproken. Ook kwamen wij tot de conclusie dat het nuttig kon zijn eens per jaar een regulier overleg te hebben met de wethouder Cultuur van Midden-Drenthe samen met onze zusterverenigingen in Westerbork en Smilde.

Wij ontvingen vorige maand een legaat ad € 500,00 van wijlen K. Stel uit Eindhoven, geboren in Beilen, welke we uiteraard in grote dank hebben aanvaard en waar we zeker een passende bestemming voor zullen vinden. Stel droeg zijn geboortegrond een warm hart toe en bracht dit zo tot uitdrukking. Het blijkt ons regelmatig dat mensen bezig zijn met de historie van hun familie of omgeving. Het vastleggen en uitzoeken daarvan vergt vaak veel tijd, maar is ook een leuke bezigheid. Graag zouden we in contact komen met mensen die daar mee bezig zijn. De buurtschap Klatering is o.a. op

dit moment in samenwerking met onze vereniging bezig de historie van hun leefomgeving vast te leggen. Wij juichen dit soort initiatieven toe, ook in ons tijdschrift zijn wellicht mogelijkheden om daar dan nog wat meer aandacht aan te besteden. Door elkaar te versterken is wellicht een nog betere vastlegging van onze historie mogelijk.

U kunt te allen tijde contact opnemen met ons secretariaat of onze bestuursleden.

Het werk van onze vereniging kunnen we het beste met steun van de leden verrichten. Permanent zijn we dan ook bezig zoveel mogelijk mensen voor ons werk te interesseren.

Met uw lidmaatschap steunt u ons werk en onze activiteiten; maar zijn uw burens of kennissen nog geen lid? Jakob Vrijs schrijft ze graag in.

Albert Lanting

Bestuursmededelingen

Filmavonden met vertoning 'Oud-Beilen'

Op de donderdagavonden van 29 september 2011, 27 oktober 2011 en op 24 november 2011 vertonen wij in ons verenigingspand op het adres Ossebroeken 11c de film over 'Oud-Beilen'. Het is de film die we ook op ons jubileumfeest, december 2009 en in de maanden januari, februari en maart 2011, hebben laten zien.

Ook wordt een aantal films van Lute van de Bult over het maken van klompen vertoond.

De ruimte waar de film wordt vertoond, is slechts via een trap bereikbaar.

Elk lid van onze vereniging kan vanaf 1 september 2011 twee kaarten halen bij de SterVideotheek aan de Stationslaan in Beilen. Er zijn per avond niet meer dan 40 kaarten beschikbaar. Voor elke avond geldt: op=op!

Ontvangen

Van de Historische Kring Hoogeveen ontvingen we een drietal foto's over de opening van de Halerbrug in juli 1940. Willem Dondorff uit Ees gaf ons gelegenheid om zijn verzameling knipsels met foto's uit het verleden van Beilen te scannen. Ook hier zat een foto bij van de opening van de Halerbrug. Henk Vos is bezig om gegevens over deze brug te verzamelen, zodat u in een van de volgende nummers een bijdrage over de Halerbrug en omgeving mag verwachten.

Van Geert Sinkgraven ontving de vereniging een aantal krantenknipsels.

Opgave nieuw lid

naam: _____

adres: _____

postcode/
woonplaats: _____

telefoon: _____

emailadres: _____

Nieuw lid is opgegeven door:

naam: _____

adres: _____

postcode/
woonplaats: _____

telefoon: _____

emailadres: _____

Verzenden naar: J. Vrijs (ledenadministrateur), Julianastraat 16, 9411 PL Beilen of per email: Jakob@Vrijs.com. Een nieuw lid ontvangt **de tijdschriften van 2010 gratis** en betaalt zijn lidmaatschapsbijdrage per 1-1-2011. Elk lid dat een nieuw lid opgeeft, ontvangt **een waardebon van € 20,-** te besteden aan boeken die door de Historische Vereniging Gemeente Beilen zijn uitgegeven.

Bestuur

A. Lanting (voorzitter), Boermarkeweg 12, 9414 VK Laaghalen, tel. 0593-592272.

E. van der Hoeven (secretaris), Eursing 33, 9411 XB Beilen, 06-51873010.

H.J. Vos (penningmeester), Oostende 12, 9415 PA Hijken, tel. 0593-523028.

E. Beuving, Ettenstraat 125, 9411 KT Beilen, tel. 0593-524382.

F. Biemold, De Vonderkampen 136, 9411 RH Beilen, tel. 0593-524772.

W. Brinkman, Pinksterbloem 42, 9411 CH Beilen, tel. 0593-541848.

L. v.d. Bult, Brunstingerstraat 43, 9411 EJ Beilen, tel. 0593-523957.

J. Hoegen, Rozenlaan 1, 9411 GJ Beilen, tel. 0593-523687.

I. Mulder, Wijsterseweg 48, 9417 TD Spier, tel. 0593-562358.

J. Vrijs (ledenadministrateur), Julianastraat 16, 9411 PL Beilen, tel. 0593-523802.

Redactie

Hoofd- en eindredacteur - ad interim:
drs. G.J. Dijkstra, Pinksterbloem 42, 9411 CH Beilen,
tel. 0593-541848, email: ds@csgbeilen.nl

Redactieleden:

J. Gritter, Mezenstraat 26, 9331 KR Norg, 06-20681281.

E. van der Hoeven, Eursing 33, 9411 XB Beilen, 06-51873010.

J. Hoogeveen-Zuidberg, Westeinde 23, 9415 PG Hijken, tel. 0593-524615.

H.J. Vos, Oostende 12, 9415 PA Hijken, tel. 0593-523028.

Auteurs

G.H. Kamphuis, Esweg 60, 9411 AJ Beilen.

T.L. Kroes, Hijkerweg 19, 9411 LS Beilen.

H. Martena, Schapendrift 109, 9411 BN Beilen.

H.J. Vos, Oostende 12, 9415 PA Hijken.

A. Zantinge, Groningerweg 13, 7981 RA Diever.

Lidmaatschap

Het lidmaatschap van de vereniging bedraagt € 18,00. Bankrekeningnummer: 3065.27.774 t.n.v. Hist. Ver. Gem. Beilen. Rekeningnummer Postbank: 3090700 t.n.v. Hist. Ver. Gem. Beilen. Opgave lidmaatschap en ledenadministratie: J. Vrijs, Julianastraat 16, 9411 PL Beilen, tel. 0593-523802.

Het opzeggen van een lidmaatschap dient **SCHRIFTELIJK** of per email te geschieden bij J. Vrijs voor 1 november. Emailadres: Jakob@Vrijs.com

Copyright

Het overnemen van foto's en/of artikelen of delen daarvan is slechts toegestaan na verkregen schriftelijke toestemming van de hoofdredacteur.

Productie: Uitgeverij Drenthe

ISSN-nummer: 1380-3301